

Իրական Ղրոնորի

**ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆՆԵՐ
ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐՈՒՄ
ՀԵՌՈՒՄՏԱԲԱՆԱԿԵԾԵՐ
ԱՆՑԿԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

Երեւան 2001

Ինտերնյուս

Շնորհակալություն ենք հայտնում
Սիացյան Նահանգների Միջազգային Չառգացման Գործակալությանը
ֆինանսական աջակցության համար:

1. Հանձնարարվող տեխնիկայի ցանկ

Ուղիղ հեռուստաբանավեճեր կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է հետևյալ տեխնիկան.

1. 2 - 3 խցիկ՝ Svhs ձևաչափի

2. 2 - 3 հեռակալ:

3. 1 տեսահամադրիչ, որն ուղիղ եթերում մոնտաժելու հնարավորություն է տալիս:

4. 1 ձայնահամադրիչ՝ մտնող մի քանի ձայնաազդանշանները (միկրոֆոնի, հեռախոսագծի, եթեր արձակվող դրվագի ձայնը) համադրելու համար:

5. 3 - 4 տեսամոնիտոր կամ հեռուստացույց: Դրանց քանակը պայմանավորված է տեսախցիկների քանակով. ամեն մի խցիկի համար մեկ մոնիտոր (հեռուստացույց)՝ նկարահանման գործընթացը վերահսկելու համար, և մեկ եթերային մոնիտոր (**ON AIR**)՝ եթեր տրվող ազդանշանը վերահսկելու համար:

6. Հեռախոսային հարմարեցված սարք, որի միջոցով իրականացվում է հեռախոսազանգերի եթեր արձակումը:

7. Svhs ձևաչափի երկու տեսաձայնագրիչ: Մեկն անհրաժեշտ է դրվագը եթեր արձակելու համար, իսկ մյուսը՝ եթեր արձակված ծրագիրը գրելու:

8. Կոճկառային ("петличный") միկրոֆոն՝ ըստ մասնակիցների թվի: Հեռուստաբանավեճերի համար ձայնը լավագույն որակի հասցնելու նպատակով՝ հանձնարարվում է օգտագործել կոճկառային միկրոֆոն:

9. Շարժական միկրոֆոն ռեժիսորի համար: Թույլատրելի է օգտագործել ցանկացած մոդելի և որակի միկրոֆոն:

10. Ձայնի բաշխիչ-ուժեղարար: Դրանով ռեժիսորը կապ է հաստատում օպերատորի և հաղորդավարի հետ:

11. Բարձր որակի շարժական միկրոֆոն, որը հաղորդավարը պետք է բռնի ձեռքին՝ ստուդիայում ազատ տեղաշարժվելու համար:

12. Համակարգիչ՝ հաղորդման ընթացքում լուսագրերը դնելու համար: Ցանկալի և մատչելի է (գնի առումով) օգտագործել AV Master սարքը: Լուսագրերն անհրաժեշտ է պատրաստել նախօրոք և հաղորդումը սկսելուց առաջ մի քանի անգամ ստուգել:

13. Չայնային մալուխ՝ միկրոֆոնից ստացված ազդանշանը համադրիչին հասցնելու համար: Պրոֆեսիոնալ միկրոֆոն օգտագործելու դեպքում կպահանջվեն մալուխներ Canon-ի անջատասարքով: Մալուխի հանձնարարվող երկարությունը մոտ 10 մետր է:

14. Տեսաազդանշանն ընդունելու համար հանձնարարվում է օգտագործել Svideo մալուխը, ինչը Svhs ձևաչափում կապահովի լավագույն որակ: Վերջինիս ցանկալի երկարությունը 10 մետր է:

15. Տեսաազդանշանը մոնիտորին (հեռուստացույցին) հասցնելու համար հանձնարարվում է օգտագործել RCA տիպի մալուխ: Այդ ելքի և մալուխի օգտագործումը պահանջվում է, երբ մոնիտորի փոխարեն օգտագործում ենք հեռուստացույց, որը չունի Svideo in out (ազդանշանի մուտք և ելք): Ցանկալի է, որ RCA մալուխի երկարությունը լինի 10 մետր:

16. Որակի պահպանման նպատակով՝ տեսաձայնագրիչից համադրիչ և համադրիչից տեսաձայնագրիչ (եթեր արձակվող ծրագիրը գրելու համար) ազդանշանի ներածումը ցանկալի է կատարել Svideo մալուխով:

17. Սանրանրբին ականջակալներ՝ բանավեճի մասնակիցների և հաղորդավարի համար: Թույլատրելի է էժանագին մոդելների օգտագործումը: Չայնի հետադարձից խուսափելու համար հանձնարարվում է, որ բանավեճի մասնակիցները և հաղորդավարն ականջակալների միջոցով լսեն եթեր արձակվող դրվագի ձայնը: Միացման մալուխի հանձնարարվող երկարությունը 12 - 15 մետր է:

18. Ականջակալներ օպերատորի համար: Կարող են օգտագործվել ցանկացած մոդելի և որակի ականջակալներ: Նրանց միջոցով օպերատորները լսում են ռեժիսորի ցուցումները: Միացման մալուխի հանձնարարվող երկարությունը 10 - 12 մետր է:

19. Չայնաուժեղարար և ձայնամոնիտոր կամ ականջակալներ ռեժիսորի համար: Գերադասելի է օգտագործել ձայնաուժեղարար և ձայնամոնիտոր, որովհետև ականջակալների դեպքում ռեժիսորը չի լսի (կամ լսելու համար նրան կպահանջվի մի քանի փոխարկում, ինչը կխանգարի նրա աշխատանքին) հնչյունային ռեժիսորի և պատրաստի դրվագի ձայնը:

20. Ուղիղ եթերի սկսվելուց առաջ տեսահամադրիչի պատյանի վրա ցանկալի է փակցնել հետևյալ ինֆորմացիան. խցիկների համարները կամ օպերատորների անունները, իսկ ձայնահամադրիչի պատյանի վրա՝ հաղորդման մասնակիցների անունները կամ հերթական համարները, հեռուստացույցի (մոնիտորի) վրա՝ խցիկի համարը կամ օպերատորի անունը: Տեսահամադրիչից դուրս ելնող կամ եթերից ստացվող ազդանշանը վերահսկող հեռուստացույցի (մոնիտորի) վրա պետք է նշվի՝ **եթեր** (ON AIR): Գրող ձայնագրիչի պատյանի վրա պետք է նշել նրա գործառույթը և մակագրել՝ «գրող» կամ «հիմնական» (Master), իսկ վերականգնողի վրա՝ «վերականգնող» կամ «աղբյուր» (Plyer կամ Sours): Այդ ամենն անհրաժեշտ է ռեժիսորի աշխատանքը հեշտացնելու համար:

2. Հանձնարարականներ ռեժիսորի համար

I. Տեխնիկական խնդիրներին առնչվող հանձնարարականներ

Հաղորդումը սկսելուց առաջ անհրաժեշտ է ստուգել տեխնիկայի սարքինությունը:

Ուղիղ եթերի ժամանակ խցիկները պետք է սնվեն էլեկտրացանցից, ինչը թույլ կտա, կուտակիչի լիցքաթափման դեպքում, խուսափել խցիկի անջատումից:

Հաղորդումը սկսելուց առաջ պետք է ստուգել խցիկի օպտիկան (կիզակետումը, դիաֆրագմայի աշխատանքը) և «զումը»:

Հանձնարարվում է խցիկների մեջ տեղավորել ժապավենատուփը և զուգահեռաբար իրականացնել տեսագրումը, ինչը թույլ կտա հետագայում, հաղորդումը կրկնելու դեպքում, շտկելու հնարավոր խտտանք:

Հաղորդումը սկսելուց առաջ անհրաժեշտ է ստուգել կապը ռեժիսորի, հաղորդավարի և օպերատորի միջև: Պետք է համոզվել, որ հաղորդման մասնակիցները կկարողանան լսել եթեր արձակված դրվագները:

Ռեժիսորի աշխատանքը պետք է կարգավորվի այնպես, որ եթերի ընթացքում նա հարկադրված չլինի ավելորդ շարժումներ անել կամ դուրս գնալ որևէ տեղ: Տեսահամադրիչը հանձնարարվում է տեղավորել սեղանի վրա, ռեժիսորի առջև, իսկ տեսաձայնագրիչները՝ մեծ մասամբ ձախից, այնպես, որ դյուրին լինի դրանցով աշխատելը:

Հեռուստացույցները (մոնիտորները) ցանկալի է տեղավորել բարձր՝ մոտավորապես 40 - 50 սանտիմետր բարձրության վրա: Դա ռեժիսորի համար ավելի դյուրին կդարձնի խցիկների վերահսկումը և տեսահամադրիչի վրա աշխատելը:

Ռեժիսորի և օպերատորի միջև կապ հաստատելու համար ռեժիսորական սեղանին անհրաժեշտ է տեղավորել շարժական միկրոֆոն: Այն հարկավոր է տեղադրել ռեժիսորին հնարավորին չափ մոտիկ, որպեսզի օպերատորը կարողանա նորմալ լսել նրա ձայնը, և բացառվեն ավելորդ շարժումները եթերի ժամանակ:

Պետք է նախօրոք ստուգել եթեր արձակվող դրվագները, կարգավորել ձայնի մակարդակները՝ տեղակայելով սկզբնական աստիճանների վրա և դասավորելով ըստ հաջորդականության:

Եթերի սկսվելուց առաջ ցանկալի է կազմել հաղորդման ծրագիրը, ուր կնշվի հետևյալը. հաղորդավարի հետ նախապես համաձայնեցված հարցերի հերթականությունը և այդ հարցերին պատասխանելու հավանական ժամանակը, դրվագների եթեր արձակման տեղը և հաջորդականությունը, գովազդաշարի տեղը և գովազդի տևողությունը, հեռախոսային միացումների

տեղերը և տևողությունը: Նշված ծրագիրը ցանկալի է տեղավորել ռեժիսորի տեսադաշտում:

Պարտադիր է մասնակիցների անունների և նրանց կոչումների, տիտղոսների ստույգ իմացությունը: Այդ տվյալները հանձնարարվում է գրել ցուցակում և հաղորդման ծրագրի հետ մեկտեղ տեղավորել ռեժիսորի և նրա ընթերակայի (ասիստենտի) տեսադաշտում:

Ուղիղ եթերի սկսվելուց առաջ, ռեժիսորի ղեկավարությամբ, պետք է իրականացվի խցիկների կարգավորումը (բալանսը)՝ ըստ սպիտակ գույնի: Դա անհրաժեշտ է, որպեսզի բոլոր խցիկների պատկերումը լինի միատեսակ (միատեսակ գույներ): Եթե որևիցե պատճառով չի հաջողվել հաստատել հավասարակշռություն, խցիկից խցիկ անցնելու ժամանակ ակնահայտորեն կերևա տարբերությունը պատկերների միջև (միևնույն օբյեկտը կամ ենթաօբյեկտը կունենան տարբեր գույներ), ինչը անհարմարություն կպատճառի և կգրգռի ակնդիրներին:

Լուսավորման սարքը տեղադրելիս պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել էլեկտրացանցի սարքինությանը: Անթույլատրելի է հաղորդալարերի և գործարկիչների գերբեռնումը սպառողների մեծաքանակությամբ:

Անթույլատրելի է ուժային և ձայնային ազդանշանի մալուխների դասավորումը միմյանց վրա, դրանց միահյուսումը: Նման դեպքում ձայնի մեջ առաջանում է «սուլոցի» նմանվող աղմուկ (ֆոն): Հաղորդալարերն իրարից հեռացնելու դեպքում աղմուկը կվերանա:

Հանպատրաստից սարքած «ստուդիայում» չի հանձնարարվում սպիտակ կամ բաց գույների օգտագործումը, որովհետև անհնարին կլինի լուսակայանան հաստատումը: Դրա պատճառը անդրադարձման գործակիցների մեծ տարբերությունն է: Սպիտակ գույնի անդրադարձման գործակիցը մի քանի անգամ գերազանցում է դեմքի մաշկի գույնի անդրադարձման գործակիցը, հետևապես, ցանկացած տիպի լուսավորման ժամանակ, մարդու դեմքը լուսավորված կլինի ֆոնից նվազ:

Լուսավորման սարքի վրա անհրաժեշտ է ամրացնել պաշտպանացանց, որը, լամպի պայթյունի դեպքում, հաղորդման մասնակիցներին կպաշտպանի վնասվածքներից:

Եթե «ստուդիան» փոքր է, ծագում է ֆոնի վրա ստվերների առաջացման վտանգ: Ստվերներից ազատվելու ամենարդյունավետ միջոցը լուսավորման սարքը վերև բարձրացնելն է կամ հաղորդման մասնակիցներին ֆոնից հեռացնելը: Աղոտ ստվերներից հնարավոր է ազատվել ֆոնի լուսավորմամբ:

Հանձնարարվում է «ստուդիայում» տեղավորել երանգային լուսավորում, ինչը կնվազեցնի ստվերների հետ կապված խնդիրները: Կան մի քանի տարբերակներ, թե ինչպես կարելի է երանգային լուսավորում ստանալ՝ դրա համար չհատկացված լուսավորման սարքերով: Այն է՝

1. Լուսավորման սարքի լուսահոսքն ուղղել սպիտակ գույնի առաստաղին:

2. Լուսավորման սարքի լուսահոսքն ուղղել սպիտակ գույնի մեծ չափի արտացոլիչի (արտացոլիչների) վրա, որը պետք է տեղադրել լուսահոսքի նկատմամբ 45 աստիճանի անկյան տակ:

3. Օգտագործել լուսահոսքի մեղմացման գործիքները: Օրինակ, «արկագուլը»՝ չեզոք, մոխրագույն գտիչը:

4. Հնարավոր է օգտագործել արծաթագույն կամ ոսկեգույն անդրադարձման գործիքները, որոնց վրա պետք է ուղղել լուսահոսքը: Պետք է հաշվի առնել նաև այն, որ անդրադարձված լույսը կլիմի արծաթագույն կամ ոսկեգույն:

Եթե «ստուդիան» փոքր է, սակայն ունի բարձր առաստաղ, ապա լուսավորման սարքը կարելի է ամրացնել առաստաղի երկաթե կառուցվածքին: Այսպիսի լուսավորման դեպքում ստվերն ընկնում է խոսողի դեմքի և վզի վրա: Որքան բարձր տեղադրված լինեն լուսավորման սարքերը, այնքան ավելի մեծ կլիմի ստվերահատվածի մակերեսը: Լուսավորման սարքի հանձնարարվող թեքության անկյունը կազմում է 30-45 աստիճան:

II. Ստեղծագործական խնդիրներին առնչվող հանձնարարականներ

Ուղիղ եթերում որակյալ հաղորդման պատրաստումը շատ բարդ և պատասխանատու գործընթաց է, որը ռեժիսորից պահանջում է գիտելիքներ և փորձ: Հեռուստատեսության մեջ ամենաաշխատատար, բարդ և պատասխանատու մասնագիտությունն ուղիղ եթերում աշխատող ռեժիսորի մասնագիտությունն է: Այդ մասնագիտության մարդիկ շատ երկար ժամանակ ուսումնասիրում են տեսությունը և վարժվում գործնականորեն: Բացի այդ, անհրաժեշտ է զարգացնել լավ ռեակցիա, մի քանի տեսակի լրատվություն միաժամանակ և լիարժեք ընկալելու և դրանց արձագանքելու ունակություն:

Ուղիղ եթերում աշխատելու բարդությունը կայանում է նրանում, որ ռեժիսորը մտածելու ժամանակ չունի: Նա պետք է որոշումներն ընդունի շատ արագ: Հաղորդման ընթացքում թեկուզ մեկ սխալ որոշում կայացնելու դեպքում եթեր է արձակվում խոտանված հաղորդում, որը շտկել հնարավոր չէ:

Խոտանի առաջացման վտանգը նվազեցնելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել մի շարք խորհուրդներ, որոնք ուղիղ եթերի ժամանակ ձեռք են բերում օրենքի ուժ:

1. Չպետք է մոռանալ պատկերի՝ ըստ խոշորության բաժանումը և դրա օգտագործումը:

1. Մանրամասներ

2. Խոշոր պլան

3. 1-ին միջին պլան

4. 2-րդ միջին պլան

5. Ընդհանուր պլան

6. Հետին պլան

Մոնտաժի «օրենքներից» ելնելով՝ պլանից պլան անցնելն անհրաժեշտ է մեկի բացթողումով: Օրինակ, խոշոր պլանից պետք է անցնել 2-րդ միջին պլանի, 1-ին միջինից՝ ընդհանուրի և այլն: Բացառություն են կազմում մանրամասնից՝ խոշորին, և ընդհանուրից՝ հետին պլանի անցնելը:

Նպատակահարմար չեն նաև հետևյալ անցումները. մանրամասնից՝ ընդհանուրի, կամ խոշորից՝ հետինի: Այդպիսի անցումների դեպքում պլանների միջև տարբերությունն այնքան մեծ է, որ դիտողի մոտ կորչում է երևույթի (գործողության) զարգացման ամբողջականության զգացումը: Օրինակ, մանրամասն՝ մարդու աչքը, ընդհանուր՝ մարդու ընդհանուր պլանը: Դիտողը չի կարողանա առաջին կադրի մեջ տեսած աչքը զուգորդել երկրորդ կադրի մեջ հայտնված մարդու մարմնի հետ: Դիտողը տվյալ մանրամասնից չի ստացել բավարար տեսողական ինֆորմացիա, քանի որ կադրի շրջանակներում նա տեսել է ընդամենը աչք և ուրիշ ոչինչ, իսկ ընդհանուր պլանով նա տեսնում է շատ անժանոթ մանրամասներ, որոնք ոչ մի կերպ կապված չեն իր տեսած աչքի հետ:

Միևնույն մեծության երկու պլանի կցումը հնարավոր է միայն այն ժամանակ, երբ 1-ին կադրի կոմպոզիցիայի կենտրոնը թեքված է, օրինակ, աջ կողմ, իսկ 2-րդինը՝ ձախ: Օրինակ, երկու մարդու զրույցը: Եթե 1-ին կադրում մարդը նայում է աջից ձախ, այնժամ, ելնելով հարմարավետ մոնտաժային անցման սկզբունքից, 2-րդ կադրի մեջ մյուս մարդը պետք է նայի ձախից աջ: Այսպիսի անցումը երկխոսության տպավորություն է ստեղծում նույնիսկ այն դեպքում, երբ այդ երկու կադրերը նկարահանված են տարբեր ժամանակներում:

Ուղիղ եթերի ժամանակ պլանները հանձնարարվում է փոխել վերը նշված հաջորդականությամբ, որպեսզի դիտողին առավելագույն տեղեկատվություն հասնի ընթացող գործողության վերաբերյալ:

Ուղիղ եթերում աշխատանքի ժամանակ մեծ նշանակություն է տրվում փոխգործողության երևակայական գծի անցկացմանը: Երկու կամ ավելի մարդկանց զրույցը նկարահանելիս՝ մտովի հարկավոր է անկացնել փոխգործողության երևակայական գիծ: Եթե երկու մարդ կանգնած են իրար դիմաց և նայում են միմյանց, ապա փոխգործողության երևակայական գիծը պետք անցկացնել նրանց դեմքերի միջև:

Եթե նկարահանումը սկսում ենք երևակայական գծի մեկ կողմում, ապա բոլոր կադրերը պետք է նկարահանենք երևակայական գծի նույն կողմում: Պահպանելով այս կանոնը՝ կխուսափենք էկրանի վրա մասնակիցների՝ մեկ անկյունից մյուսը «ցատկելուց»:

Երբ մասնակիցների թիվը երկուսից ավելի է, դարձյալ պետք է օգտագործել այդ մեթոդը՝ մասնակիցների միջև փոխգործողության երևակայական գիծ անցկացնելը:

Որպեսզի մարդկանց նկարահանելիս փոխգործողության երևակայական գիծը չխախտվի, խորհուրդ չի տրվում նկարահանել մասնակիցների թիկունքից:

Հանձնարարվում է խցիկները տեղավորել մասնակիցների աչքերի բարձրության վրա:

Ուղիղ եթերի ժամանակ մեծ նշանակություն ունի այն, որ ռեժիսորը օպերատորին տա կարճ և հստակ առաջադրանքներ: Դրա համար անհրաժեշտ է այն տերմինների կամ «համաձայնեցված բառերի» իմացությունը, որոնք եթերի ընթացքում կօգնեն շփվելու միմյանց հետ:

Օպերատորները ռեժիսորի ցուցումները պետք է հասկանան կես խոսքից: Օրինակ, «գում» խոշորից ընդհանուրի» կամ «միջին պլանով», «համայնապատկեր՝ աջից ձախ» և այլն: Ցուցում ստանալուց հետո օպերատորը չպետք է ունենա ռեժիսորին հարց տալու պահանջ. եթերի ընթացքում դրա համար ժամանակ չի լինի: Փոխադարձ կապ հաստատելու համար անհրաժեշտ են հեռահաղորդման հատուկ սարքեր, որոնք շատ թանկ են և փոքր հեռուստաընկերության համար դրանք ձեռք բերելն իմաստ չունի: Ուստի պետք է օգտագործել միակողմ կապի էժանագին սարքեր, որոնք ռեժիսորից պահանջում են ցուցումների մեծագույն պարզություն:

Ըստ տեխնիկական հաշվարկի՝ յուրաքանչյուր տեսախցիկ ունի իր մոնիտորը, ինչը ռեժիսորին հնարավորություն է տալիս անմիջականորեն մասնակցել կադրի նախապատրաստմանը (կոմպոզիցիա, պլան և բովանդակություն): Բարձրակարգ ռեժիսորն ինքն է օպերատորին հուշում կոմպոզիցիայի և խցիկի շարժման ուղղությունը: Բայց դա չի նշանակում, թե օպերատորը պետք է միայն մեխանիկական աշխատանք կատարի: Ցուցումներ ստանալուց հետո օպերատորն ինքն է իրականացնում կադրի ստեղծման գործը:

Կադրի կառուցման ավարտից հետո ռեժիսորը պետք է տեղեկացնի օպերատորին, որ վերջինիս խցիկը սկսում է աշխատել եթերում: Այս ընթացակարգն անհրաժեշտ է օպերատորին նախապատրաստելու համար: Միայն նախազգուշացումից հետո ռեժիսորը պետք է անցնի նշված խցիկին:

Իրար հետևից երկու համայնապատկերի կցումը հանձնարարելի չէ:

Խորհուրդ չի տրվում նաև իրար հետևից *Սáí»óÙ³Ý* («zoom in») և *Ñ»é³óÙ³Ý* («zoom out») կցումը:

Եթե կոմպոզիցիայի կենտրոնը թեքված է միևնույն կողմը, ապա խորհուրդ չի տրվում իրար հետևից մի քանի կցում կատարել:

Խոշոր պլան նկարահանելիս անպայման պետք է տեղ նախատեսել լուսագրերի համար: Հակառակ դեպքում՝ լուսագրերը կհայտնվեն խոսողի դեմքին, ինչը չափազանց վատ տպավորություն կթողնի:

Տեսահամադրիչի վահանակներն ունեն խցիկից մեկ այլ խցիկի կամ տեսաձայնագրիչի անցնելու մի քանի ռեժիմներ.

1. Անցում «համադրումներով»

2. Անցում «արտամղման» էֆեկտով

3. Անցում «հատումով» կամ անցում առանց որևէ էֆեկտի

4. Անցում «մթնեցումով»:

Համադրիչների էժանագին վահանակներում նախատեսված չէ սինքրոնացումը՝ մի քանի սարքի համաժամանակեցման հնարավորությունը: Այդ պատճառով, «հատումով» անցումն առանց խտանի՝ անհնարին է: Տվյալ դեպքում հանձնարարվում է օգտագործել միայն համադրումներով կատարվող անցումը: Նաև հնարավոր է «հատումով» անցման նմանակում: Դրա համար անհրաժեշտ է միայն արագացնել համադրման ընթացքը:

Ուղիղ եթերում հաղորդումը ցանկալի է սկսել մասնակիցների և ստուդիայի (եթե հաղորդումն անցնում է ստուդիայում) ընդհանուր պլանով (հասցեագրված պլան): Դրանով հեռուստադիտողին հնարավորություն է տրվում գնահատելու և ուսումնասիրելու վայրը և իրադրությունը, հստակ իմանալու մասնակիցների թիվը և նրանց տեղադրումը միմյանց նկատմամբ, ինչը հետագայում, խոշոր և միջին պլաններով աշխատելիս, հեռուստադիտողներին կօգնի կողմնորոշվելու իրադրության մեջ (ով որտեղ է նստած, ում հետ է զրուցում, և ով ինչպես է արձագանքում):

Երկխոսության ժամանակ հանձնարարվում է մասնակիցներին նկարահանել խոշոր կամ 1-ին միջին պլանով: Մասնակիցներին ներկայացնելուց հետո (1-ին միջին պլանով) կարելի է անցնել խոշոր պլանի, ինչն ավելացնում է լարվածությունը և հուզականությունը: Լարված բանավեճի հուզականությունը և դինամիզմը հաղորդելու համար հանձնարարվում է հաճախակի արագորեն փոխել խոշոր պլանները:

Ուղիղ եթերում աշխատելը ռեժիսորից պահանջում է առավելագույն ուշադրություն: Սխալի և խտանի դեպքում անհրաժեշտ է արագորեն արձագանքել և գտնել իրավիճակը շտկելու ելք: Եթե հաջողվի խտանը վերացնել 2 վայրկյանից ավելի շուտ, այդժամ հեռուստադիտողը չի հասցնի ըմբռնել, որ տեղի է ունեցել խտան:

Եթերի ընթացքում ուշադրության կենտրոնում (կադրում) պետք է լինի տվյալ պահին խոսող անձը, սակայն ռեժիսորի ուշադրությունից չպետք է վրիպեն ունկնդրողների հետաքրքիր և տպավորիչ արձագանքները և գնահատականները: Հաղորդման ռեժիսորն ընթացքում պետք է լիովին տիրապետի իրադրությանը և այնպես աշխատի, որպեսզի հեռուստադիտողներին օգնի առանց մեկնաբանության ընկալելու զրուցողների փոխհարաբերությունները:

Թիվ 1 և 2 հավելվածներում բերված են հանպատրաստից ստեղծված ստուդիայի և խցիկների տեղադրման սկզբունքային սխեմաները: Այդ հավելվածներում բերված են արդեն փորձված, պարզ և բավականին արդյունավետ սխեմաները:

Թիվ 3 հավելվածում տրված է «ստուդիայի» տեխնիկական սխեման, ըստ որի, դրվագը ուղիղ եթեր արձակելու համար կարող ենք օգտագործել երեք խցիկ և վերականգնող տեսաձայնագրիչ:

3. Հանձնարարականներ հնչյունային ռեժիսորի համար

III. Տեխնիկական խնդիրներին առնչվող հանձնարարականներ

Հաղորդումը սկսելուց առաջ անպայման պետք է առանձին-առանձին ստուգվեն բոլոր միկրոֆոնները: Կոճկառային միկրոֆոններով աշխատելիս՝ առաջին հերթին պետք է ստուգվեն կուտակիչները: Եթե միկրոֆոնների կուտակիչները լիցքավորման կարիք ունեն, նման դեպքում միկրոֆոնից ստացվող ազդանշանը կլինի ցածր և կուղեկցվի աղմուկով: Այդ հայտանիշները հատուկ են բոլոր կոճկառային միկրոֆոններին:

Նախքան հաղորդումը անպայման հարկավոր է առանձին-առանձին ստուգել բոլոր մալուխները: Պրոբլեմներ կարող են ծագել նաև գործարկիչների հպակների (շտեկերների) կամ էկրանավորման վնասվածքի դեպքում:

Ձայնահամադրիչի վահանակին միկրոֆոնի միացումը ցանկալի է իրականացնել հաջորդականորեն: Դրա հետ մեկտեղ, մեկ անգամ ևս պետք է ստուգել միկրոֆոնը, մալուխը և համադրիչի վահանակի միացման կապուղին:

Համադրիչի վահանակի կապուղու վրա գոյություն ունեցող էկվալայզերներն անպայման պետք է լինեն 0-ի վրա (առանց ուժեղացման): Նրանց օգտագործումը հանձնարարվում է այն ժամանակ, երբ ձայներանգի շտկումն անհրաժեշտ է:

Եթերի սկսվելուց առաջ անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել վերարտադրող տեսաձայնագրիչի, համադրիչի վահանակի և գրող տեսաձայնագրիչի ձայնային ազդանշանների մակարդակները: Դրա համար գրող տեսաձայնագրիչի մեջ պետք է դնել տեսագրումը՝ ձայնի բարձրության աստիճանի 100 տոկոսի և 14ից ձայներանգի ազդանշանով: Համադրիչի վահանակի վրա ձայնի մակարդակը կարգավորելու համար՝ մուտքի ազդանշանի բարձրության աստիճանը պետք է դնել 100 տոկոսի շրջանակներում: Նույն գործողությունները պետք է կատարել նաև գրող տեսաձայնագրիչների վրա: Դրանից հետո բոլոր սարքերի ձայնի մակարդակները կլինեն փոխհամաձայնեցված:

Ուղիղ եթերում ձայնահամադրումը շատ բարդ և աշխատատար գործ է, որը ռեժիսորից պահանջում է լավ լսողություն, ռեակցիա և մի քանի գործողությունների միաժամանակյա կատարում: Շատ դժվար է միաժամանակ կարգավորել 8-10 միկրոֆոնի, ստացվող հեռախոսազանգերի, եթերում հաղորդման ձայնի ընդհանուր աստիճանի և եթեր գնացող դրվագի ձայների մակարդակները:

Հաղորդման ընթացքում ձայնի առավելագույն աստիճանը (100 տոկոս) պետք է ունենա խոսող անձի միկրոֆոնը, իսկ մյուս մասնակիցների միկրոֆոնների ձայնի աստիճանը պետք է կազմի մոտավորապես 50 տոկոս: Դա պայմանավորված է նրանով, որ հարկ եղած դեպքում ձայնային ազդանշանի

մակարդակի բարձրացումը 50-ից 100-տոկոսի՝ կատարվում է ավելի արագ և առանց բարդությունների: Բացի այդ, եթե ռեժիսորը չհասցնի արձագանքել և փոփոխել ձայնի մակարդակը, ապա այս դեպքում էլ խոսողի առաջին խոսքերը չեն վրիպի հեռուստադիտողների ուշադրությունից:

«Ստուդիայում» ձայնը խորհուրդ է տրվում լսել ականջակալներով: Եթե օգտագործում ենք ուժեղարարներ և ձայնամոնիտորներ, ապա միկրոֆոններին ու ձայնամոնիտորներին մոտենալու կամ ձայնի մակարդակը բարձրացնելու դեպքում, առաջանում է ձայների «խճճման» վտանգ: Անցանկալի ձայնի ներգործությունից խուսափելու համար հանձնարարվում է օգտագործել ականջակալներ՝ ցանկացած որակի:

Ցանկալի չէ միկրոֆոնների տեղավորումը էլեկտրալամպերի մոտ: Նման դեպքերում առաջանում է ձայնի վրա աղմուկի («սուլոցի») վերադրման վտանգը:

Չեռախոսային հարմարեցված սարքը (հիբրիդը) թույլ է տալիս հեռախոսազանգերը հնչեցնել ուղիղ եթերում: Այդ սարքին միանում են հեռախոսակալը, հեռախոսը, համադրիչի վահանակից դուրս եկող ազդանշանը և մալուխը, որով ազդանշանը հեռախոսային հիբրիդից կմտնի համադրիչի վահանակ: Չեռախոսային հիբրիդի համար համադրիչի վահանակում անհրաժեշտ է թողնել առանձին կապուղի, ինչը կընձեռի մուտքի ազդանշանի վրա ներգործելու հնարավորություն: Չամադրիչի վահանակով հնարավոր է հեռախոսազանգերի ձայնի մակարդակի և որակի կարգավորումը:

IV. Ստեղծագործական խնդիրներին առնչվող հանձնարարականներ

Շատ դժվար է ասել, թե որ մասնագիտությունն է ավելի բարդ՝ ռեժիսորի^o, թե^o հնչյունային ռեժիսորի: Երկուսն էլ պահանջում են կրթություն, ծաշակ, լավ ռեակցիա, պրոբլեմային իրավիճակներում հստակ որոշում ընդունելու ունակություն և որ ամենակարևորն է՝ գործի նկատմամբ ստեղծագործական մոտեցում:

Եթե «նկարահանման» ռեժիսորից պահանջվում է աշխատանք 2-3 խցիկի և ամենաշատը՝ 2 տեսաձայնագրիչի հետ, ապա հնչյունային ռեժիսորն այդ ժամանակ պետք է աշխատի 6-8 միկրոֆոնի և 2 տեսաձայնագրիչի ձայների հետ: Այդ աշխատանքների միջև բարդությունների տարբերությունն ակնհայտ է:

Հնչյունային ռեժիսորը պետք է վերահսկի ձայնային ազդանշանի մակարդակը, որակը, ձայներանգային կայունությունը, դրվագը եթեր արձակելու ժամանակ պետք է համապատասխանեցնի մի քանի կապուղիների ձայնային մակարդակները, իրականացնի խոսող անձանց միկրոֆոնների ձայնի մակարդակների համադրում, որպեսզի հեռուստադիտողի համար պարզ լինի, թե ով է խոսում:

Ուղիղ եթերի ժամանակ գլխավորը ռեժիսորի և հնչյունային ռեժիսորի համաձայնեցված աշխատանքն է: Միայն այդ դեպքում հնարավոր կլինի հասնել հաղորդման առավելագույն տեխնիկական և ստեղծագործական որակի: Հասարակ օրինակ. եթե ռեժիսորը կադրում մեկ անձի է ցուցադրում խոշոր պլանով, իսկ հնչյունային ռեժիսորը նույն պահին ձայնի մակարդակը բարձրացրել է այլ անձի համար, որը չի խոսում, սակայն հագում կամ որել է այլ կարգի աղմուկ է առաջացնում, ապա դժվար չէ պատկերացնել, թե ինչ տեսարանի վկա կդառնա հեռուստադիտողը: Հատկապես զավեշտական իրադրություն կստեղծվի, եթե այն պահին, երբ հաղորդման մասնակիցները գրուցում են որել է լուրջ թեմայի շուրջ, հանկարծ լսելի լինի ինչ-որ աղմուկ կամ կողմնակի անձանց անկապ խոսակցություն: Այդպիսի «կատակից» հետո դիտողն անպայման կկորցնի հաղորդումը մինչև վերջ նայելու որևէ ցանկություն:

Հնչյունային ռեժիսորը պետք է ուշադրություն դարձնի այն բանի վրա, որ գրուցողների միկրոֆոնների ձայնի մակարդակների միջև տարբերությունը մեծ չլինի: Հակառակ դեպքում, եթերում ամեն մի նոր խոսողի ներգրավումը ձայնի մեջ կառաջացնի «ցատկ», ինչը կգրգռի դիտողին:

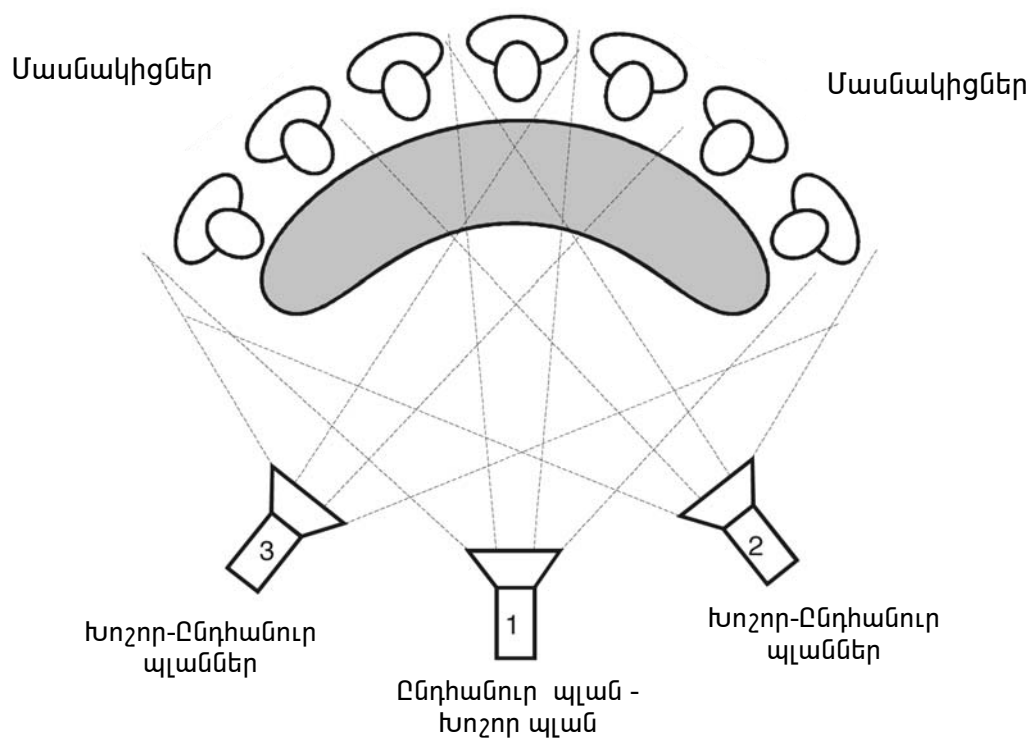
Վերը բերված հանձնարարականներն ընդամենը մի մասն են այն մեծածավալ ինֆորմացիայի, որին պետք է տիրապետեն ռեժիսորը և հնչյունային ռեժիսորը՝ ուղիղ եթերում բարձրորակ հեռուստահաղորդում ստեղծելու համար:

Թիվ 4 հավելվածում բերված է ուղիղ եթերի «ստուդիայի» ձայնային մասի հիմնական սխեման՝ ձայնահամադրիչի վահանակով, հեռախոսային հիբրիդով, միկրոֆոնով, մասնակիցների համար ականջակալներով և գրող-վերարտադրող տեսաձայնագրիչով:

Թիվ 5 հավելվածում եթերային «ստուդիայի» ձայնային մասի հիմնական սխեման է (կապը ռեժիսորի և օպերատորի միջև), ձայնի ուժեղարար-բաշխիչով, ռեժիսորի միկրոֆոնով և օպերատորի ականջակալներով:

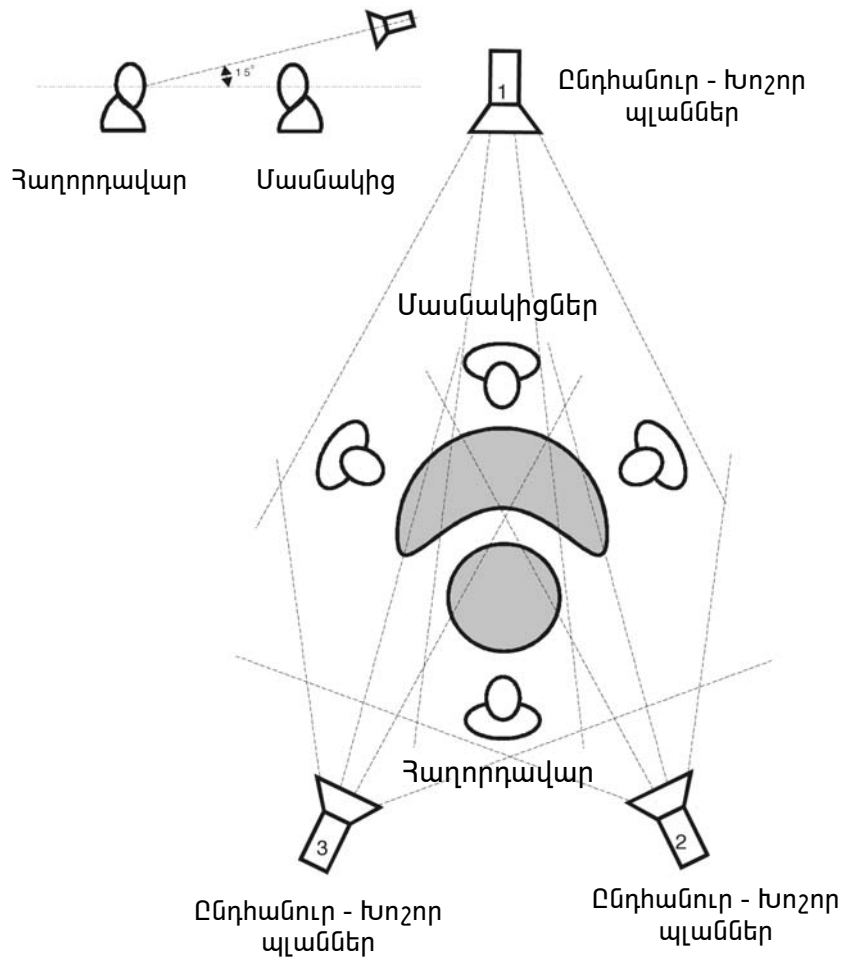
Սխեմա թիվ 1

Հաղորդավար

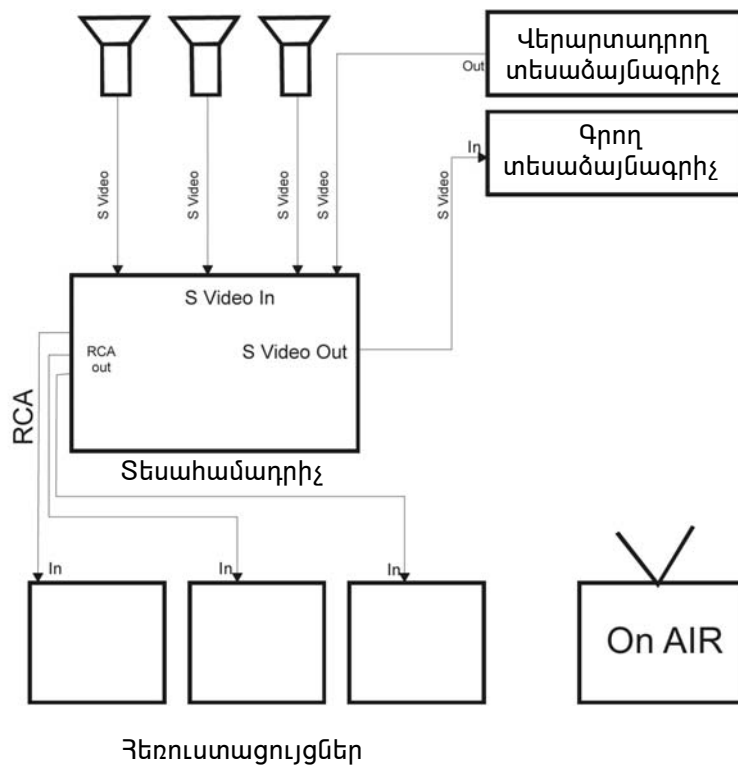
Մխենա թիվ 2

1 խցիկը տեղադրումը ուղղաձիգ հարթությունում

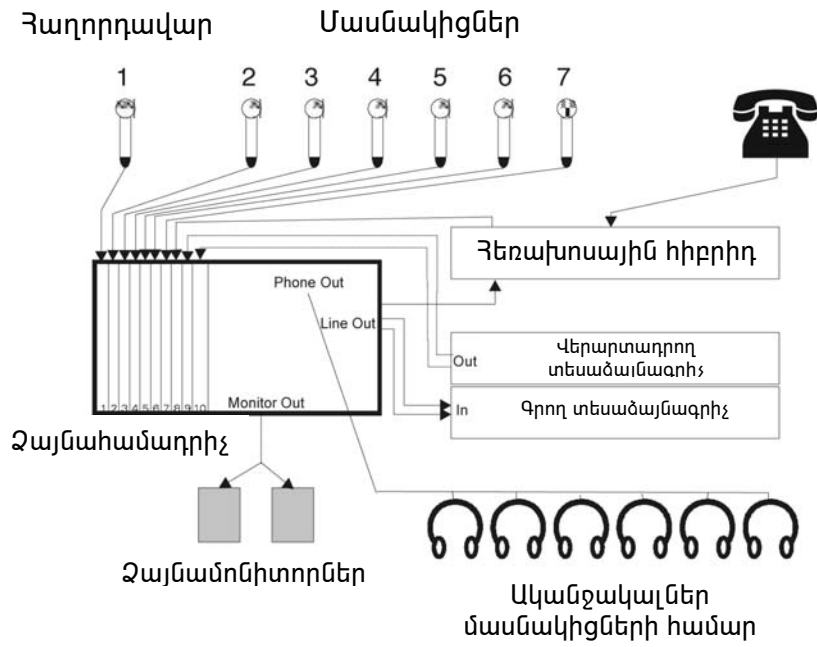

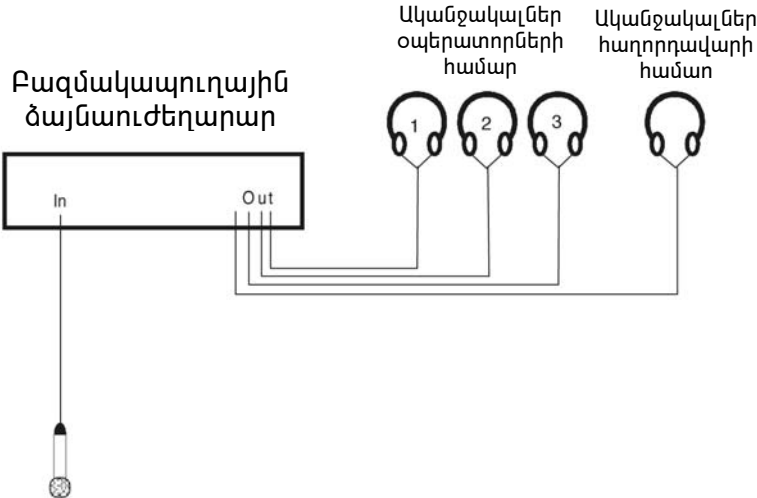
Սխեմա թիվ 3

Միտենա թիվ 4

Միտեմա թիվ 5

Ռեժիսորի միկրոֆոնը՝ օպերատորի հետ կապ հաստատելու համար

Իրակլի Ղլոնտի

**ՀԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆՆԵՐ
ՈՒՂԻՂ ԵԹԵՐՈՒՄ
ՀԵՌՈՒՍՏԱԲԱՆԱՎԵՃԵՐ
ԱՆՑԿԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

Թառգմանիչ՝ Վահան Խաչվանքյան
Խմբագիր՝ Հերիքնազ Հարությունյան
Ձեռավորող՝ Համիկ Մայիլյան

Ինտերնյուսը շնորհակալություն է հայտնում Իրակլի Ղլոնտիին սույն
ձեռնարկը թառգմանելու եւ հրատարակելու իրավունքը տրամադրելու
համար

ԻՆՏԵՐՆՅՈՒՄ